

TIONDE SÖNDAGEN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **1 Kung 17:17-24** (*Se, din son lever!*)

Denna berättelse var viktig för Jesus (han omtalar den i Luk 4:25-27). Får vi se en djup identifikation bakom det? Att Jesus från början visste att han själv skulle bli en död son i sin moders *famn* (jfr v. 19) som *började andas och fick liv igen* (v. 22), nämligen genom **uppståndelsen** då Gud gav honom tillbaka *till hans mor* (v. 23)? Den goda änkan i Sarepta som modigt gav husrum åt den förföljde profeten Elia ser sonens död som resultat av sina synder (v. 18). Så tar förtvivlade människor på sig skuld i ett försök att hitta mening. Elia känner att han bara *måste* be Gud om ett under.

Andra läsningen: **Gal 1:11-19** (*Han uppenbarade sin son för mig, för att jag skulle förkunna evangeliet om honom för hedningarna*)

Dessa ytterst intressanta självbiografiska detaljer från Paulus hand kompletterar utmärkt vad vi annars vet (jfr 1 Kor 15:8; Apg 9:3-15; 26:12-18). Paulus vill säga: "Jag är en äkta apostel, jag har själv sett den Uppståndne, inte bara kokat ihop något utifrån vad Kefas (Petrus) eller andra vittnen har sagt."

Evangelium: **Luk 7:11-17** (*Unge man, jag säger dig: Stig upp!*)

Endast Lukas, de fattigas evangelist, har denna berättelse. *Faderlösa och änkor* är Bibelns beteckning för socialt utsatta personer (jfr 5 Mos 10:18; 2 Mos 22:22; Ps 82:3). Två sådana har vi här (som i första läsningen). Landet var fyllt av nöd på Jesu tid. "Har Gud vänt sig ifrån oss?" undrade man. Smärtan över att Gud *inte* ingrep var nästan värre än nöden. *Gud har besökt sitt folk*, säger den djupt berörda mängden i v. 16 (jfr Luk 1:68). I Jesu medlidande ser de Guds medlidande (v. 13). Deras tankar går till de under som profeterna *Elia* (1 Kung 17:10-24) och *Elisha* bad om och fick (2 Kung 4:18-37, i *Shunem*, nära *Nain*, där Jesus just nu är). Men Guds Son är större än profeterna: han befäller, med Guds kraft. Mängden prisar Gud. Inget fel i det, men om de inte också börjar *härma* Gud genom att själva bry sig om faderlösa och änkor, då är de själva som döda (jfr Luk 9:60)! **En andlig kallelse**, att radikalt börja följa Jesus (som t.ex. den helige *Franciskus av Assisi*) kan kännas som att väckas till nytt liv från en andlig död, *från det meningslösa liv som ni övertagit från era fäder* (1 Pet 1:18). *Då satte sig den döde upp* (v. 15): undret avbildar både **omvändelse** och **uppståndelse**. Döden når alla, en följd av synden (Rom 6:16). Den gråtande modern är *kyrkan* som mister sina barn när de går under i synden. De bärs i väg av sina misstag och felsteg, så som pojken bärs mot sin grav. Kyrkan gråter, d.v.s. ber. Hon vet att det aldrig är för sent. Vi får och ska be för dem som irrat bort i synd, även i *dödssynd*, och givetvis för dem som avlidit fysiskt. Kristus kan ropa på dem, även när allt verkar vara för sent.

MÅNDAGEN I TIONDE VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **1 Kung 17:1-6** (*Elia tjänade Herren, Israels Gud*)

Vi är i Israel på 800-talet f. Kr. och ska under några dagar följa den jagade och ensamme profeten *Elia* (namnet betyder ”Jahve är min Gud”) som trotsade kungahusets försök att kväva Israels gamla religion. Torkan (v. 1) ska visa att HERREN, inte avguden Baal, ger liv.

Evangelium: **Matt 5:1-12** (*Saliga de som är fattiga i anden*)

Från och med i dag läser vi i Matteus evangelium. Här börjar *Bergspredikan* (kap. 5-7; jfr Luk 6:17 ff). Temat är *den nya livsstilen* som Jesus inbjuder till: att vi älskar Gud och håller hans bud av *hela* vårt hjärta (5 Mos 6:4-9). Vi får här de inledande *saligprisningarna* (se även *Katolska kyrkans katekes*, nr 1716-1729; jfr 544; 2546; 2518f; 2305-2306). Berget får Jesus att likna laggivaren *Mose på Sinai*. Vi får nu *Kristi lag* (1 Kor 9:21; Gal 6:2). Berget är även ett pedagogiskt grepp: bara de hängivna tar sig dit (liksom till *kyrkan* i dag!).

Vad är en ”saligprisning”? En gratulation, en lyckönskan, ett lyckligt konstaterande av hur välsignad någon är (jfr Ps 1:1). V. 3 i *Lukas* version (Luk 6:20) visar att Jesus avser verklig fattigdom. Han menar här *de frivilligt fattiga* som av solidaritet och fria från habegär avstår från ägodelar (Luk 14:33; Matt 13:22; 19:29). Uttrycket ”i anden” syftar på den medvetna sidan av detta val: trygg och viss om Faderns omsorg vill man vara ”liten” och lägga bort skryt och jordisk ”storhet” (Ps 37; 131; 1 Joh 2:15-17). Och saliga är de som *sörjer* (v.4), nämligen över Gudsfolkets förfall (inklusive sina egna synder!). *De ödmjuka* (v. 5) är de som avstår från våld, från fanatism, från att brusa upp (jfr 1 Kor 13:4-7; Ords 15:18). V. 6 avser längtan efter Guds rike, där alla har mat på bordet (”tillkomme ditt rike”; jfr Luk 6:21, 25) men även efter ett heligt liv (jfr Matt 5:48; Amos 8:11). V. 7 handlar om aktiv medkänsla. ”Renhjärtade” (v. 8) är de uppriktiga, de som inte hycklar med sin tro eller har dubbla agendor (Ps 15; 24:4). Liksom Mose vill de bara en sak: *få se Gud* (2 Mos 33:18). Fredsstiftarna (v. 9) är som änglar (= ”Gudssöner”), de bär friden från Gud (Luk 2:14). De betalar ofta ett högt pris, liksom Jesus som kallas *vår fred* i Ef 2:14 (jfr Kol 1:20). V. 10-11 talar direkt till åhörarna. ”Jubla! Gud ska belöna er”.

Vet ni detta är ni saliga om ni också handlar så.

(Joh 13:17)

TISDAGEN I TIONDE VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **1 Kung 17:7-16** (*Mjölet i krukorna tog inte slut*)

Torkan lägger landet öde, även för Elia som fick vatten i en bäckravin och mat från korpar (1 Kung 17:4). Gud vill nu att han ska lämna heliga landet och gå till det som

ansågs vara Baals land. Den fattiga änkan i Sarepta tillhörde inte Guds folk. Hon får se att **Gud, inte Baal**, kan frälsa (Jfr Luk 4:25-26). *Änkan, den faderlöse och främlingen* (= Elia), vilken trio! Men just sådana vill Gud skydda (jfr 5 Mos 10:18).

Evangelium: **Matt 5:13-16** (*Ni är världens ljus*)

Jesus har stora förväntningar på sina lärjungar. Vi har ett ansvar för världen! Våra handlingar ska vara som blinkande fyrar i natten – ljus som utgår från Gud (v.16; jfr Joh 8:12; Jes 49:6; 60:1-3). Men vi sätter ljuset under en hink (v. 15) om vi skäms för att bekänna att vi tillhör Kristus (jfr Matt 10:32-33). De demonstrativt goda gärningarna som nämns här står i en viss spänning till förmaningarna i Matt 6:1-8, 16-18). Livet är en delikat balansgång mellan viljan att göra det goda och risken att bli självgod – håll tungan rätt i mun! *Salt* (v. 13) skyddar (konserverar) kött mot förruttnelse. Så ska *trons skatter* genom oss bevaras (konserveras) åt kommande generationer och inte förändras och fördärvas av heresier. Våra kyrkor byggs solida (enligt tanken ”må de stå kvar tills Kristus återkommer!”). Matteus skriver på grekiska – det sägs att dubbeluttrycket ”jordens salt och världens ljus” klingar vackert om man översätter det tillbaka till Jesu talspråk, arameiska. Så anar vi Jesu poesi och Matteus ”urtext” bakom versen. Salt ger i övrigt också *smak* – utan salt är maten fadd, som lagad till en önskad gäst. Att vi förlorar vår sälta (v. 13) betyder att man inte längre ser skillnad mellan oss och den sekulära omgivningen. Vi tillför inget, ingen berörs av vår predikan, vår barnpedagogik blir trist, liturgin en udda teater, religionen luktar unket, den står där utan skäl för sig och kyrkor rivs (= *kastas bort och trampas av människorna*, v. 13). ”Staden på berget” i v. 14 fick nog fromma judar att tänka på tempelberget i Jerusalem. Jesu sällskap ska vara ett sådant tempel, byggt på klippan som är den bekännande Petrus (Matt 16:18). En stad uppe på ett berg är i övrigt svår att inta. Så ska vår tro vara väl befäst med genomtänkta argument.

Om nu ljuset inom dig är mörker, hur djupt blir då inte mörkret. (Matt 6:23)

ONSDAGEN I TIONDE VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **1 Kung 18:20-39** (*Må folket märka att det är du, Herre, som omvänder deras hjärtan*)

Elias drastiska förslag gillas av folket (v. 24) som vacklar i sin tro mellan Gud och Baal. De två altarna, ett åt den sanne Guden och ett åt avguden, påminner oss om Jesu ord att vi inte kan tjäna två herrar utan måste bestämma oss för Gud eller Mammon (materialism/rikiedom; Matt 6:24). Väljer du Gud då kommer du kanske att lida utanförskap som Elia, men elden (den helige Ande, pingstens under – Apg kap. 2) kommer till dig från himlen, tar emot dina uppoffringar och ger dig kraft. Tanken går här även till Josuas tid, då folket valde sida (Jos kap. 24) eller då Guds eld förtärde Arons första offer (3 Mos 9:24). Så vem är mäktigast, Gud eller Baal? Svaret ges av Gud själv, men det verkliga undret (som vid pingsten, Apg 2:37f) är mängdens omvändelse (v. 39).

Hela scenen urartar dock efteråt till en besinningslös massaker. Regnet återvänder, men till ingen nytta. Kungahuset omvänder sig inte. Elia måste fly igen.

Evangelium: **Matt 5:17-19** (*Jag har inte kommit för att upphäva utanför att uppfylla*)

Stod dessa ord om Moselagens orubbliga giltighet inte i våra biblar utan hittades i modern tid på antika pergament i en arkeologisk utgrävning skulle nog de flesta kristna – inte minst lutheraner – knappast tro att de kom från Jesu mun. Teologer får huvudverk: ”Motsäger inte detta Paulus ord om Kristus som *slutet på lagen* (Rom 10:4; jfr Gal 2:15ff och Rom 3:21-28?” Alls inte! Hör Paulus ord i Rom 3:31: *Upphäver vi då lagen genom tron? Inte alls! Vi befäster lagen* (jfr Rom 7:12; 10:4). Jesus och hans kärleksbud uppfyller allt vad det gamla förbundets lag *avsåg* och *förutsåg*. Vi i nya förbundet ska förverkliga budens *andemening* (barmhärtighet och tillit till Gud) och göra det in i minsta detalj! Först då kommer lagen till sin rätt. Så överträffar Jesus Mose, och vi fariseerna och de skriftlärdade (se evangeliet i morgon). V. 19: att hålla buden och att få andra att göra så syftar på kyrkans *lärare*. De ska både lära ut och själva leva som de lär, de ska dömas hårt (jfr Jak 3:1). Det ”allra minsta” budet (v.19) var förmodligen 5 Mos 22:6-7: att skona en ruvande fågelmamma i sitt bo.

Vad jag älskar din lag! Jag begrundar den dagen lång. (Ps 119:97)

TORSDAGEN I TIONDE VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **1 Kung 18:41-46** (*Elia bad och då gav himlen regn*)

Folket har återvänt till sin tro på Jahve, Israels sanne Gud, och nu driver stormen moln över landet och regnet forsar ner – **Gud ger liv**, inte vegetationsguden Baal, som Elia besegrade på Karmelberget (se läsningen i går)! V. 46: Guds kraft låter den segrande profeten springa snabbare än kungens vagn, hela tre mil.

Evangelium: **Matt 5:20-26** (*Den som blir vred på sin broder undgår inte sin dom*)

Vad är Moselagens andemening (se läsningen i går)? Att vara rättfärdig inför Gud var också de skriftlärdas och fariseernas uppriktiga önskan, de gjorde det till en både allvarlig och krävande uppgift. Jesus kräver inte *mer* än de, utan något helt annat. Fram tills v. 46 får vi nu sex motsatspar (antiteser) som ska visa skillnaden mellan den ”gamla” och den ”nya” rättfärdigheten. Med oerhörd personlig auktoritet (”**jag** säger er...”) uppmanar Jesus till *radikal lydnad* för *toran*, för lagen, i detta fall Guds femte bud (v. 21; 2 Mos 20:13; 3 Mos 24:17). Jesu maning att släppa de onda orden och rättshaveriet (jfr Syr 27:30; 28:3, 7) vill säga: ”Guds försoning med världen är omedelbart nära, det passar sig inte nu att ge efter för vredens impulser. Nej, rusa iväg och sök förlikning med din nästa – det kvittar väl vem av er som har rätt? Vill ni stå där och slåss som småaktiga dårar när Gud generöst efterskänker allas skuld? Föraktar ni hans godhet? Då stannar ni kvar ute i

mörkret!” I v. 22 tänks på *helvetet* som är evigt, medan det tidsbegränsade fängelset som nämns i v. 25-26 passar bättre på *skärselden* (*Katolska kyrkans katekes*, nr 1030-1032). Att styra sin tunga är svårt (jfr Jak 1:26; 3:1-11), dock viktigare än alla offer! *Fridshälsningen* i mässan är inte en artig gest utan en allvarlig självförpliktelse: ”Jag går inte fram till kommunionen utan att i alla fall *visa viljan* att försonas!” Observera att vreda ord inte alltid är fel. De kan användas när det sker i sanningens tjänst, för att omvända någon (som Jesus själv i t.ex. Matt 23:17).

Jesu ord om att gå till templet med sin offergåva förutsätter att templet ännu finns. Det är en intressant detalj. Templet förstördes som bekant år 70 e. Kr., texten är alltså äldre än så. Det stärker tron på att ett ögonvittne hållit i pennan.

Herren sade till Kain: ”Varför är du vred, och varför sänker du blicken?” (1 Mos 4:6)

FREDAGEN I TIONDE VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **1 Kung 19:9a, 11-16** (*Ställ dig på berget inför Herren*)

Elia flyr igen. Man vill döda honom för segern över Baalsprofeterna och blodbadet efteråt (1 Kung 18:40). Vi kristna kan beundra Elias mod men inte massakern då han verkar ha tappat besinningen (inga andra profeter efter honom gjorde så). Guds profet är utbränd. Han, vars bön dirigerade naturen (storm, eld), ska nu lära sig att möta Gud i svagheten (v.12; 2 Kor 12:9). En avlastare (Elisha, v.16) är redan utsedd. Att Elia utnämner två kungar (v.15-16) som senare blir till olycka för Israel (2 Kung 8:12; 10:31-33) visar läsaren att Gud leder historiens gång, ibland för att straffa.

Evangelium: **Matt 5:27-32** (*Den som ser på en kvinna med åtrå har redan brutit hennes äktenskap*)

Risken att hamna i helvetet upprepas här. Katolska kyrkan är tydlig i sitt fördömande av pornografi (*Katolska kyrkans katekes*, nr 2354). Här står människans värdighet på spel, rätten att inte förnedras till objekt för andras begärligt gloende ögon (= att se *med åtrå*, v.28). Alla har plikt att inte bidra till den jätteindustri som organiserar detta utan tvärtom bekämpa den kompromisslöst. Otukten kränker ditt höga värde som boning åt Guds Ande (1 Kor 6:18-20). Den börjar inte vid själva handlingen utan redan i hjärtat: man tillåter sig ha böcker, filmer, kläder, konst, kontakter m.m. fast man vet att de är källor till frestelse. Det är dumt – som när alkoholisten gör sig av med all alkohol i huset utom i källaren. ”Ögat” och ”handen” som ska kastas bort (v.29-30) står för *närstående som drar med dig i synd*.

Mannens och kvinnans förbund är från Skaparens sida menat att hålla hela livet (Matt 19:4 f). Jesus och Paulus avvisar skilsmässor rakt av och utan undantag (jfr Mark 10:9f; Luk 16:18; 1 Kor 7:10-11; se dock det s.k. paulinska privilegiet i 1 Kor 7:15) och så gör

katolska kyrkan i dag. Därför kan Matteus ”undantag” med otukt (v.32; även Matt 19:9) maximalt tolkas som separation, inte full skilsmässa. Katolska kyrkans domstol kan avgöra om ett äktenskap som kraschat varit *ogiltigt* från början (av olika, väl prövade skäl, se *Katolska kyrkans katekes*, nr 1629, jfr även 1614–1616; 1626; 1628). Då blir parterna fria att gifta om sig – en stor lättnad för många.

Förslag till fredagsoffer: Be en rosenkrans för kyskhet och respekt mellan könen.

LÖRDAGEN I TIONDE VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **1 Kung 19:19-21** (*Elisha följde Elia och blev hans tjänare*)

Kallelsen av Elisha till profet liknar Moses handpåläggning av Josua i 4 Mos 27:18 f. Den är bakgrunden till Jesu ord i Luk 9:61-62 där den kallade dock *inte* får gå hem och ta avsked av sina föräldrar innan han följer Jesus. Det verkar ju Elia tillåta Elisha att göra här (v. 20). Jesus vill säga: ”Min kallelse är viktigare än profeternas. Guds rike överträffar Elias uppdrag. Hos mig hinner man inte se bakåt”. Elishas steg är annars både djärvt och radikalt: han lämnar sitt yrke, kalasar på goda dragdjur med sin personal och använder demonstrativt djurens ok som ved – likt en musiker som tänder eld på sitt instrument. Elisha satsar allt och man förstår varför: nu blir han en allmänt svartlistad och hatad man som sin mästare – nu finns ingen återvändo.

Evangelium: **Matt 5:33-37** (*Ni skall inte svära någon ed alls*)

Liksom Paulus har kyrkan förstått Jesu ord så att det inte motsätter sig eden när den avläggs av ett allvarligt och rimligt skäl (till exempel inför domstol). Så står det ordagrant i Katolska kyrkans katekes, nr 2154 (läs hela sammanhanget, nr 2150-2155). Att säga ”Jag svär vid Gud” är dock en farlig sak. Gud görs till garant för att något är sant. Är det inte sant gör man Gud till lögnare tillsammans med sig själv, en fruktansvärd kränkning av honom som är sanningen själv. Själva det faktum att man måste svära för att bli trodd förutsätter en värld där lögnen anses vara normalfallet. Det är ett ruttet tillstånd, ovärdigt en kristen. För honom eller henne ska sanningen, inte lögnen, vara den självklara utgångspunkten. Alltså bör man inte alls svära några eder (jfr Syr 23:9-11; Jak 5:12). Att svära vid heliga saker (v.34-36) eller sitt huvud (d.v.s. liv) är absurt: allt det du svär vid tillhör Gud. Du har inget du kan sätta ”i pant” för det du säger annat än ditt enkla ja eller nej. Gud själv är bara ett JA (2 Kor 1:17-19). Paulus tog ibland Gud till vittne för det han sade (2 Kor 1:23; Gal 1:20). Det visar att Jesu förbud mot eder inte måste följas slaviskt. Poängen är att vara pålitlig, tydlig och rak. En Kristi lärjunge ska man kunna lita på.

Du skall inte vittna falskt mot din nästa. (2 Mos 20:16)
